

ք. Երևան
05.09.2012

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

«Երևանի պետական համալսարան» պետական ոչ առևտրային
կազմակերպությունը և Արա Գաբուրյանն ընդդեմ «Բանաձև» ՍՊԸ-ի և Սիրեկյան
Եղիազարյանի դատական գործի վերաբերյալ

1. ԳՈՐԾԻ ՀԱՆԳԱՄԱՆՔՆԵՐԸ

«Երևանի պետական համալսարան» պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունը (ԵՊՀ) և Արա Գաբուրյանը 2011թ.-ի հունիսի 11-ին հայցադիմում են ներկայացրել ք. Երևանի Կենտրոն և Նորք-Մարաշ վարչական շրջանների ընդհանուր իրավասության դատարան ընդդեմ «Բանաձև» ՍՊԸ-ի և Սիրեկյան Եղիազարյանի պատվին, արժանապատվությանը և գործարար համբավին պատճառված վնասի հատուցման, հրապարակայնորեն ներողություն խնդրելուն և հերքման պարտավորեցնելու պահանջի մասին:

2012թ.-ի հոկտեմբերի 22-ին պատասխանող Սիրակ Եղիազարյանը մասնակցել է ԵՊՀ Իրավագիտության ֆակուլտետի մագիստրատուրայի ընդունելության քննություններին, հանձնել Քրեական իրավունք առարկայի քննությունը, սակայն նրա գրավոր աշխատանքն անբավարար է գնահատվել: «Բանաձև»-ի կողմից պատրաստվող և Հ1 հեռուստաալիքով հեռարձակվող «Ականատես» հաղորդաշարի 2011թ.-ի մայիսի 28-ի հաղորդման ժամանակ քննարկվել է վերոնշյալ դեպքը, որի ժամանակ Սիրակ Եղիազարյանի, ինչպես նաև հաղորդավարի և իրավաբան փորձագետի կողմից թույլ են տրվել մի շարք արտահայտություններ, որոնք, ըստ հայցվորների՝ արատավորում են ԵՊՀ-ի, Իրավագիտության ֆակուլտետի քրեական իրավունքի ամբիոնի և դասախոս, իրավաբանական գիտությունների դոկտոր Արա Գաբուրյանի պատիվը, արժանապատվությունը և գործարար համբավը, վիրավորանք և զրպարտություն են:

Հայցվորներ ԵՊՀ և Արա Գաբուրյանը դատական կարգով վիճարկել են «Ականատես» հաղորդաշարի՝ 2011թ.-ի մայիսի 28-ի թողարկման վերնագիրը՝ «Իրավագետ իրավախախտը» և հաղորդման ընթացքում հեռարձակված մի շարք արտահայտություններ:

2011թ.-ի հունիսի 11-ին ԵՊՀ-ն և Արա Գաբուզյանը հայցադիմումով դիմել են դատարան՝ խնդրելով պատասխանողներ «Բանաձև» -ին և Սիրեկան Եղիազարյանին պարտավորեցնել.

- «Ականատես» հաղորդաշարի՝ դատարանի վճիռն օրինական ուժի մեջ մտնելուն հաջորդող հաղորդման ընթացքում հրապարակային, բանավոր ներողություն խնդրել ԵՊՀ-ից և քրեական իրավունքի ամբիոնի վարիչ Արա Գաբուզյանից՝ տեղադրելով այդ տեսանյութը նաև հաղորդաշարի ինտերնետային կայքում և www.youtube.com: Սակայն, այս հայցապահանջը փոխվել է, քանի որ «Ականատես»-ն այլևս չի հեռարձակվում Հ1-ով: Ուստի, հայցվորները խնդրել են դատարանին պարտավորեցնել պատասխանողներին հրապարակային ներողություն խնդրել ԵՊՀ-ից և քրեական իրավունքի ամբիոնի վարիչ Արա Գաբուզյանից Հ1-ով հեռարձակվող մեկ այլ հաղորդմամբ:
- «Բանաձև»-ի կայքի առաջին էջում, երևացող վայրում, ինչպես նաև <http://akanates.banadzev.com> ինտերնետային կայքի սկզբի և 28.05.2011թ.-ի հաղորդման էջերում, երևացող վայրում հրապարակել դատարանի վճիռը՝ նշումով. «Ք. Երևան, Կենտրոն և Նորք-Մարաշ վարչական շրջանների ընդհանուր իրավասության դատարանի վճռով պարտավորեցվել է «Բանաձև» ՍՊԸ-ին և Սիրակ Եղիազարյանին ներողություն խնդրել Երևանի պետական համալսարանից և ԵՊՀ քրեական իրավունքի ամբիոնի վարիչ Արա Գաբուզյանից «Իրավախախտ իրավագետը» հաղորդման ընթացքում հասցված վիրավորանքի և զրպարտության համար: Ներկայացվում է դատարանի վճռի ամբողջական տեքստը»:

Նշենք, որ «Բանաձև»-ի հավաստմամբ՝ հայցվորները նամակով ներկայացրել են հերքման տեքստ և պահանջել են հրապարակել այն: «Բանաձև»-ի նախագահ Արտակ Ալեքսանյանի հաղորդմամբ՝ Հայաստանի հանրային հեռուստարձկերության եթերում «Ականատես» հաղորդման շրջանակներում «Ձանգվածային լրատվության մասին» ՀՀ օրենքի պահանջներին համապատասխան հեռարձակվել է հերքման տեքստը, ինչպես նաև էկրանին ցուցադրվել է տեքստի թղթային տարբերակը: Պատասխանողի ենթադրությամբ՝ հայցվոր կողմը հնարավոր է բաց է թողել հերքում պարունակող հաղորդումը, ինչի պատճառով էլ դիմել է դատարան:

Հայցվոր Արա Գաբուզյանի ներկայացմամբ՝ հերքման տեքստը հրապարակելու օրվա և ժամի վերաբերյալ ձեռք է բերվել համաձայնություն, սակայն «Բանաձև»-ը հերքումը հրապարակել է ոչ պայմանավորված ժամանակ, ինչի արդյունքում շատ քիչ մարդ է տեսել հերքում պարունակող հաղորդումը, չեն տեսել նաև հայցվորները: Հետևաբար, հայցվորները համաձայն չեն հերքման ձևի պատշաճության հետ: Արա Գաբուզյանի հավաստմամբ՝ պատշաճ հերքում հրապարակելու դեպքում իրենք հայցից կհրաժարվեին: Բացի այդ, պատասխանող կողմը չի ներկայացել դատարան, և գործը քննվել է առանց պատասխանող կողմի ներկայության:

2. ԵԶԱՐԱՀԱՆԳՈՒՄ

Փաստերը գնահատելիս Խորհուրդը հաշվի է առնում, որ ժողովրդավարական հասարակության յուրաքանչյուր անդամ պետք է հնարավորություն ունենա խաղաղ կերպով արտահայտելու իր գաղափարները պետության և հասարակության համար կարևոր ոլորտներում, այդ թվում՝ կրթության ոլորտում տեղ գտած իրադարձությունների և երևույթների վերաբերյալ՝ անկախ այդ գաղափարների բացասականության աստիճանից:

Խորհուրդը հաշվի է առնում, որ Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածի 2-րդ մասն ամրագրում է խոսքի ազատության իրավունքի իրավական պաշտպանության բարձր չափանիշ, այն է, որ յուրաքանչյուր դեպքում լրատվամիջոցի ազատ արտահայտվելու իրավունքի միջամտության անհրաժեշտության հարցը պետք է գնահատվի ելնելով այն սկզբունքից, թե արդյոք միջամտության համար առկա է հասարակական սուր պահանջ և թե արդյոք նման միջամտությունն «անհրաժեշտ է ժողովրդավարական հասարակությունում»:

Խորհուրդը հաշվի է առնում զանգվածային լրատվության միջոցների դերը ժողովրդավարական հասարակությունում և ԶԼՄ-ների առաքելությունը քաղաքացիական հասարակության ուշադրության կենտրոնում պահել հասարակական նշանակություն ունեցող ոլորտները և երևույթները, հաշվի է առնում, որ կրթության ոլորտը պետության ներքին քաղաքականության կարևորագույն ոլորտներից մեկն է և ունի հանրային նշանակություն: Այս առումով իր դիրքորոշումն է արտահայտել նաև Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը՝ «Սանդի Թայմս»-ն ընդդեմ Միացյալ թագավորության գործում¹, նշելով, որ լրատվամիջոցների պարտականությունները չեն սահմանափակվում միայն փաստերի պարզ ներկայացմամբ, այլ կայանում են նաև նրանում, որ լրատվամիջոցը նաև մեկնաբանի փաստերն ու իրադարձությունները, իրազեկի հանրությանը և նպաստի հանրային նշանակության հարցերի քննարկմանը:

Խորհուրդը նաև հաշվի է առնում, որ վերոնշյալի հետ մեկտեղ ՄԻԵԴ-ը նշում է, որ լրատվամիջոցներն ունեն պարտականություն տրամադրելու հանրային նշանակության տեղեկություններ և գաղափարներ, *չնայած նրան, որ լրատվամիջոցը չպետք է անցնի այլ անձանց հեղինակության պաշտպանության համար նախանշված սահմանները*²:

1 «Սանդի Թայմս»-ն ընդդեմ Միացյալ թագավորության, 1979թ., ապրիլի 26-ի ՄԻԵԴ որոշում, Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարան, ընտրված որոշումներ, 2000թ.:

2 Դիչանդը և մյուսներն ընդդեմ Ավստրիայի, 2002թ.-ի փետրվարի 26-ի ՄԻԵԴ որոշում, www.coe.int

Խորհուրդը գալիս է հետևյալ եզրահանգման.

1. Դիտարկելով հաղորդման ողջ բովանդակությունը լրագրողական վարքագծի տեսանկյունից՝ Խորհուրդը գտնում է, որ հաղորդման ընթացքում խախտված են բարեխիղճ և պատասխանատու լրագրության՝ բազմակարծության և հավասարակշռված լրատվության տրամադրման սկզբունքը:
Մասնավորապես, հաղորդման ընթացքում ԵՊՀ-ի և դասախոս Արա Գաբուզյանի հասցեին հնչած սուր քննադատությունը զուգակցվել է այնպիսի արտահայտություններով, տեսակետներով և կարծիքներով, որոնք կարող էին արատավորել անձի պատիվը և արժանապատվությունը: Նման պարագայում տեղեկատվության տարածումը պետք է կատարվեր հավասարակշռված, այսինքն պետք է ապահովվեր, որպեսզի եթերում հնչեին նաև ԵՊՀ-ի ներկայացուցչի և Արա Գաբուզյանի դիրքորոշումները, կարծիքները քննարկվող նյութի վերաբերյալ, մինչդեռ հաղորդման կազմակերպիչները ոչ միայն նման հնարավորություն չեն ընձեռել, այլ նաև միջոցներ չեն ձեռնարկել նշված հնարավորության ապահովման համար:
2. Մինչ դատարան դիմելը երկու կողմերի միջև ձեռք է բերվել բանավոր պայմանավորվածություն հերքման տեքստի հրապարակման օրվա և ժամի վերաբերյալ, սակայն պատասխանող կողմը, խախտելով պայմանավորվածությունը, այն հեռարձակել է մեկ այլ օր:
Խորհուրդը գտնում է, որ հերքումը չի համապատասխանում «Զանգվածային լրատվության մասին» ՀՀ օրենքի 8-րդ հոդվածով նախատեսված պայմաններին, ուստի կողմը չի ապահովել համարժեք՝ հետևաբար նաև արդյունավետ իրավական պաշտպանության հնարավորություն: Նման հանգամանքներում միանգամայն հասկանալի է, թե ինչու հայցվոր կողմին չի բավարարել հերքման հրապարակումը և նա դիմել է դատարան:
3. Հայցվորները որևէ ֆինանսական փոխհատուցում չեն պահանջել: Տեղեկատվական վեճերի Խորհուրդը ողջունում է վիրավորանքի և գրպարտության վերաբերյալ գործերով դատական հայց ներկայացնելու դեպքում այս մոտեցումը՝ անկախ դատարանի վերջնական վճռից:

Տեղեկատվական վեճերի խորհուրդ

Շուշան Դոդոյան (Խորհրդի քարտուղար)–Տեղեկատվության ազատության կենտրոնի նախագահ
Մանանա Ասլամազյան–«Արմմեդիա» ծրագրի տնօրեն

Բորիս Նավասարդյան–Երեւանի մամուլի ակումբի նախագահ

Արամ Աբրահամյան–«Առավոտ» օրաթերթի գլխավոր խմբագիր

Արա Ղազարյան–«Արնի Քնսալթ» փաստաբանական գրասենյակի փոխտնօրեն